GEMEENTE ENSCHEDE

INKOOPJAARVERSLAG 2024

MAART 2025

ENSCHEDE

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 3

1.KENGETALLEN INKOOP 4

Ontwikkelingen inkoopvolume 2024 4
Kengetallen afdeling Inkoop 5

2.MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD OPDRACHTGEVEN EN INKOPEN 7

Klimaat 7
Circulair (inclusief biobased) 7
Ketenverantwoordelijkheid 7
(internationale sociale voorwaarden) 7
Diversiteit en inclusie 7
Social return 8
Milieu (inclusief biodiversiteit) 8
Gouden aanbestedingen 8
Tenderboard 8
Aanbesteding Groot onderhoud asfaltwegen gemeenten Enschede en Losser 9
Toepassing van MVOI-thema's in aanbestedingen 2024 11
Social return 12

3.ECONOMISCHE UITGANGSPUNTEN 14

Regionaal Ondernemerschap 14
Werkpakt Keurmerk 15
IKBINDR 16

4. RECHTMATIGHEID, JURIDISCHE UITGANGSPUNTEN EN ONTWIKKELINGEN 17

Interne controle 17
Vergroten interne beheersing 17
Beheersing vanuit geautomatiseerde systemen 18
Concernbreed contractmanagement 18
Integriteit 18

5. ONTWIKKELINGEN 20

Inzet van inkoopcapaciteit bij verbonden partijen 20
Lunch & Learns 20
Traineeship 20

INLEIDING

Hierbij presenteren we het inkoopjaarverslag 2024 van gemeente Enschede. Het doel van dit verslag is om een duidelijke terugkoppeling te geven over de uitgevoerde inkoopactiviteiten in het jaar 2024. Daarnaast biedt het inzicht in de ontwikkeling van het inkoopproces binnen onze gemeente. De informatie in dit document dient als verantwoording voor de doelmatigheid en geeft inzicht in ontwikkelingen binnen de afdeling Inkoop. Dit inkoopjaarverslag wordt aangeboden aan de ambtelijke organisatie, het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad van gemeente Enschede.

Leeswijzer

Dit verslag bevat een overzicht van alle financiële gegevens met betrekking tot inkopen binnen de gehele organisatie. De niet-financiële gegevens hebben betrekking op inkooptrajecten die door de afdeling Inkoop zijn begeleid en waarover wij gegevens hebben kunnen verzamelen. Conform het inkoopbeleid omvatten deze tenminste de Europese aanbestedingstrajecten, maar ook een aantal meervoudig onderhandse trajecten. Hierdoor wordt niet het volledige beïnvloedbare inkoopvolume dat in 2024 door de gemeente Enschede op de markt is gebracht, gedekt. Het vertegenwoordigt echter wel een aanzienlijk deel hiervan.

Het belang van inkoop voor de gemeente is aanzienlijk, zowel op financieel, organisatorisch als maatschappelijk en bestuurlijk gebied. Naast de gebruikelijke inkoopfuncties neemt de gemeente steeds vaker de rol van regisseur op zich en besteedt daarbij uitvoerende taken uit aan de markt. Hierdoor strekt de invloed van leveranciers en gelieerde partijen zich verder uit dan alleen de interne organisatie. Dit kan concreet bijdragen aan het verbeteren van onze dienstverlening aan inwoners, bezoekers, instellingen, bedrijven én aan de realisatie van onze gemeentelijke doelstellingen. De rijksoverheid doet eveneens steeds vaker een beroep op inkoop als aanjager bij het behalen van maatschappelijke doelstellingen. Inkoop vormt hiermee een van de strategische instrumenten voor het verwezenlijken van gemeentelijke doelen en het genereren van maximale maatschappelijke waarde.

1.KENGETALLEN INKOOP

De inkopen van de gemeente over 2024 bedragen € 361 miljoen. Iedere voorgenomen inkoop met een inkoopwaarde vanaf € 25.000, - (gerekend over 4 jaar of korter, over de totale duur van het contract) moet worden gemeld door de verantwoordelijk budgethouder bij afdeling Inkoop. Op deze melding volgt een inkoopadvies waarin de meest passende procedure wordt geadviseerd. Afdeling Inkoop begeleidt Europese aanbestedingstrajecten en steeds vaker complexe meervoudig onderhandse inkooptrajecten en Didam trajecten. Onderstaande teksten over inkooptrajecten en daarbij bereikte resultaten betreffen de inkooptrajecten die afdeling Inkoop daadwerkelijk heeft begeleid.

ONTWIKKELINGEN INKOOPVOLUME 2024

In 2024 zien we een stijging van het inkoopvolume met Euro 52 miljoen ten opzichte van 2023. Dit beeld van stijgende inkopen zien we ook al een aantal jaren.

	2021	2022	2023	2024
inkoopvolume	**232.290.807**	**265.182.941**	**308.851.525**	**361.104.816**
ontwikkeling in € t.o.v. voorgaand jaar		32.892.135	43.668.583	52.253.292
ontwikkeling in % t.o.v. voorgaand jaar		14%	16%	17%

De stijging van het inkoopvolume zien we in de drie grootste domeinen. De stijging in het sociaal domein heeft een relatie met hogere inkopen voor WMO en Jeugd. In het fysieke domein zijn de inkopen sterk beïnvloed door éénmalige projecten, dit zien we terug in de investeringen met betrekking tot aanleg en onderhoud wegennet, realisatie en onderhoud groenvoorzieningen openbare ruimten en openbare verlichting. Maar ook de inkopen van het huishoudelijk afval laten een stijging zien. Verder zien we een sterke stijging voor het domein Dienstverlening, Financiën en Bestuur. Deze stijging wordt onder andere veroorzaakt door éénmalige projecten zoals nieuwbouw zwembad Aquadrome en duurzaamheidsmaatregelen aan diverse vastgoed onderdelen, zoals IJsbaan Twente en Sporthal De Brug.

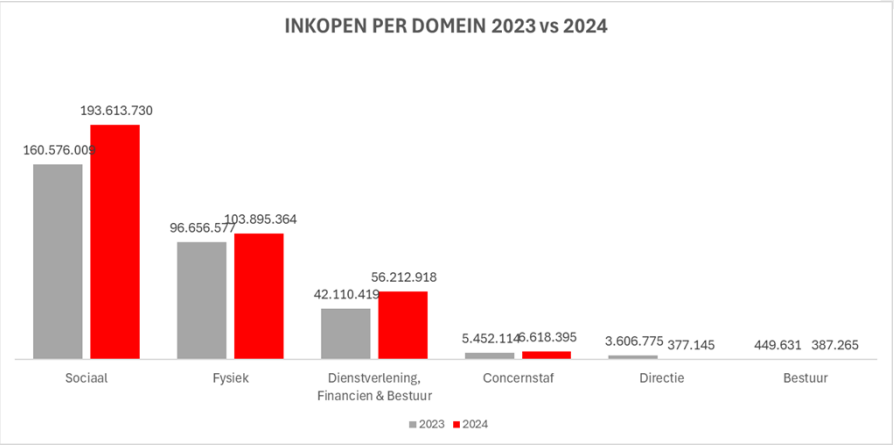

Onderstaande taartdiagram laat de inkopen per domein zien. Het Sociaal Domein is met een inkoopvolume van €193,6 miljoen verantwoordelijk voor 54% van de totale inkopen bij de gemeente Enschede, een toename ten opzichte van de eerdere 52% in 2023. Daarna volgt Fysiek met 29% en DFB met 15%.

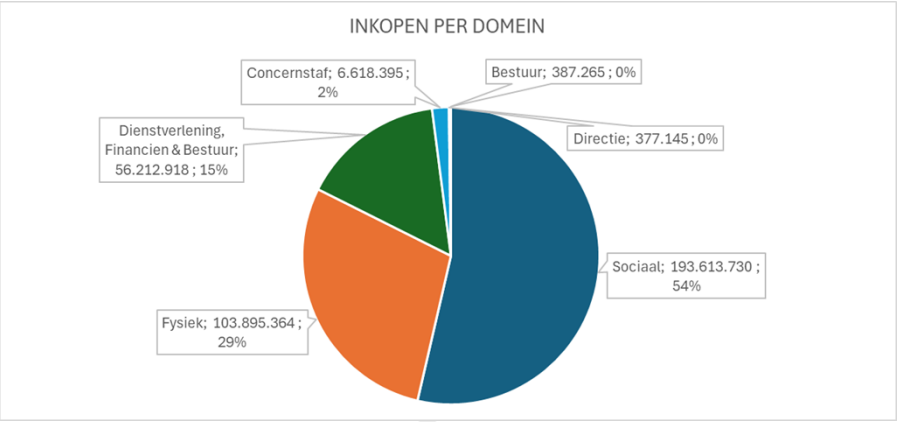

De ontwikkelingen per domein zien we ook terug in de inkopen per inkoopcategorie (zie tabel hieronder). De stijging van de drie grootste inkoopcategorieën, komt overeen met de stijging voor de drie grootste domeinen.

Hieronder volgt een toelichting voor de ontwikkeling van de overige inkoopcategorieën. Voor de inkoopcategorie Flexibele arbeid zien we een verlaging, dit wordt veroorzaakt door lagere inhuur van schaal 10 en hoger voor de domeinen Fysiek én Dienstverlening, Financiën en Bestuur. Hogere inkoop van softwareapplicaties bij de Softwaremakelaar verklaard grotendeels de stijging voor de inkoopcategorie Automatisering en telecommunicatie. Voor Hulpverlening en openbare orde zien we een daling. De jaarlijkse bijdrage aan de Omgevingsdienst Twente werd tot en met 2023 opgenomen als een inkoop. Het betreft echter een gemeenschappelijke bijdrage en behoort daarmee niet tot de beïnvloedbare inkopen. Dit is in 2024 gecorrigeerd en verklaard grotendeels de daling voor deze inkoopcategorie.

inkoopcategorie	2023	2024	ontwikkeling in €	ontwikkeling in %
10-Sociaal domein	143.450.165	175.541.632	32.091.466	22%
8-GWW (aanleg en onderhoud), niet geb.ger. installatie	53.584.210	63.351.633	9.767.422	18%
7- Gebouwen en gebouwgerelateerde installaties	41.736.995	48.426.204	6.689.209	16%
4- Flexibele arbeid	23.299.823	21.015.997	-2.283.826	-10%
3- Automatisering en telecommunicatie	13.200.403	16.625.103	3.424.700	26%
5-Advies en onderzoek (niet op basis van detachering)	11.338.811	13.517.915	2.179.104	19%
9-Hulpverlening en openbare orde	6.555.157	3.936.406	-2.618.752	-40%
2- Kantoorinrichting en benodigdheden	4.130.180	4.154.477	24.297	1%
6- Vervoer, aandrijfsystemen, emballage	3.737.247	4.049.164	311.917	8%
1- Personeelsgerelateerde zaken	3.498.108	4.229.775	731.667	21%
Nog niet beoordeelde inkopen *1	4.320.424	6.256.510	1.936.086	45%
Eindtotaal	**308.851.525**	**361.104.816**	**52.253.292**	**17%**

** dit betreft inkopen bij leveranciers kleiner dan € 15.000, waaraan nog geen inkooppakket is gekoppeld.*

KENGETALLEN AFDELING INKOOP

- In 2024 heeft afdeling inkoop 141 inkoopmeldingen ontvangen voor inkopen met een waarde van meer dan €25.000 (dit is een stijging van 24% ten opzichte van 2023). Deze stijging komt onder andere doordat medewerkers afdeling Inkoop beter weten te vinden na aanleiding van hiervoor geleverde inspanningen, zoals het werken met signaleringslijsten en het organiseren van workshop “Grip op inkoop/ rechtmatigheid” voor budgethouders.
- In totaal zijn in 2024 115 procedures begeleid door afdeling Inkoop. Het betreft aanbestedingen die in voorbereiding zijn, reeds lopen of zijn afgerond gedurende het jaar 2024.

- Van de 115 procedures zijn er 42 meervoudig onderhandse offerteaanvragen en 23 Europese aanbestedingen afgerond.
- Naast Europese en meervoudig onderhandse offertetrajecten, zijn er ook enkelvoudig onderhandse trajecten en biedingsprocedures. Biedingsprocedures hebben betrekking op de verkoop van gronden, het Didam arrest bepaalt dat overheden in deze gevallen de gelegenheid moeten bieden aan mogelijke gegadigden om mee te dingen.

2.MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD OPDRACHTGEVEN EN INKOPEN

Het college heeft het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (Manifest MVOI) ondertekend. Dit manifest is bedoeld om de bijdrage aan de realisatie van beleidsdoelen te vergroten en gaat verder dan het toepassen van minimumeisen. Hiermee vervangt het eerdere afspraken zoals het uitgangspunt van 100% duurzaam inkopen op basis van minimumeisen. Binnen het Manifest MVOI stellen wij zelf doelstellingen op, gebaseerd op onze eigen ambities.

Het Manifest MVOI richt zich op zes thema's die wij als gemeente expliciet meenemen in onze inkoopprocessen. Door middel van het Manifest MVOI geven wij als gemeente concrete invulling aan deze thema's en voldoen we aan bestuurlijke afspraken, zoals die in het Klimaatakkoord, het Grondstoffenakkoord en de Wet Banenafspraak.

KLIMAAT

Bij klimaatbewust inkopen draait het om het verminderen van CO2-uitstoot en andere broeikasgassen. Dit draagt bij aan energiebesparing en de overgang naar duurzame energiebronnen.

CIRCULAIR (INCLUSIEF BIOBASED)

Circulaire inkoop speelt een cruciale rol in een circulaire economie. Dit houdt in dat er producten worden gekocht die weinig primaire grondstoffen bevatten en na gebruik goed herbruikbaar zijn, ofwel als product, component of materiaal. Daarnaast is er aandacht voor preventief en correctief onderhoud en refurbishment van bestaande producten.

KETENVERANTWOORDELIJKHEID (INTERNATIONALE SOCIALE VOORWAARDEN)

Veel overheidsinkopen komen uit productielanden waar hongerlonen, moderne slavernij, kinderarbeid en discriminatie kan voorkomen. Door inkoop kunnen bedrijven gestimuleerd worden om hun ketenverantwoordelijkheid te nemen. Zowel bedrijven als de publieke sector kunnen sociale misstanden tegengaan door internationale sociale voorwaarden (ISV) toe te passen. Dit bevordert internationale arbeidsnormen en goede arbeidsomstandigheden.

DIVERSITEIT EN INCLUSIE

Diversiteit in een organisatie gaat over de variatie aan mensen, terwijl inclusie draait om het optimaal benutten en waarderen van diverse talenten. Door divers en inclusief

in te kopen, kan gemeente Enschede het beste uit de markt halen. Samenwerking met verschillende mensen bevordert innovatie en leidt tot verbeterde producten en diensten.

In teams met diverse samenstelling, waarin ruimte is voor verschillende perspectieven en ervaringen, verbetert de besluitvorming, betrokkenheid, aanpassingsvermogen en creativiteit. Voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken is het cruciaal om te begrijpen wat er speelt in de samenleving. Op die manier sluiten producten en diensten beter aan bij diverse behoeften. Om diverse medewerkers binnen een organisatie te ondersteunen, zijn aanvullende maatregelen nodig, zoals toegankelijke communicatie, openbare ruimtes en eventuele aanpassingen op de werkplek. Een uitgebreid netwerk vergemakkelijkt het werven van personeel, maakt het proces sneller en kostenefficiënter. Een inclusieve organisatiecultuur vermindert bovendien het verloop van talent.

SOCIAL RETURN

Social return is een methode om arbeidsparticipatie te bevorderen en werkgelegenheid te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Bij het verstrekken van opdrachten worden opdrachtnemers gestimuleerd of verplicht om een sociale bijdrage te leveren en kwetsbare groepen een kans te geven. De maatschappelijke meerwaarde kan door opdrachtnemers op verschillende manieren worden ingevuld.

MILIEU (INCLUSIEF BIODIVERSITEIT)

Inkoop kan bijdragen aan een beter milieu door milieuverontreiniging tegen te gaan en de leefomgeving en biodiversiteit te beschermen. Dit omvat het gebruik van duurzame materialen en grondstoffen, verantwoord water- en bodemgebruik, en natuurinclusief inkopen.

GOUDEN AANBESTEDINGEN

Gouden Aanbestedingen zijn een nieuwe aanpak binnen onze afdeling Inkoop om duurzame en maatschappelijk verantwoorde inkoop te stimuleren. Hierbij worden aanbestedingen geselecteerd vanwege hun potentieel om positieve impact te genereren op het gebied van de MVOI-thema’s. Vanwege dit potentieel willen we aan dergelijke aanbestedingen extra inzet besteden vanuit inkoop. Het uiteindelijke doel is om heldere en meetbare duurzaamheidsdoelen op te nemen in de aanbesteding. Dit helpt ons om uit te komen bij die leveranciers die onze MVOI-ambities delen en ondersteunen. Op deze manier willen we de samenwerking bevorderen tussen overheid en bedrijfsleven, waarbij beide partijen actief bijdragen aan verduurzaming. De mate waarin het lukt om duurzaamheiddoelen op te nemen hangt uiteindelijk af van de keuzes die de opdrachtgever maakt.

TENDERBOARD

Om deze thema’s voldoende aandacht te geven in onze inkooptrajecten wordt in Enschede sinds lange tijd gewerkt met een tenderboard. In de tenderboard organiseren we specifieke deskundigheid op deze thema’s voor inkooptrajecten door het bijeen brengen van interne en externe deskundigheid. In 2024 is een nieuwe

werkwijze geïntroduceerd. Dit houdt in dat de Tenderboard geen advies meer geeft per individuele aanbesteding, maar gaat werken volgens een thematische aanpak. Deze werkwijze wordt in 2025 verder uitgewerkt en geïmplementeerd. De tenderboard adviseert daarnaast op het gebied van weging en prioritering bij conflicterende doelstellingen. Het kan namelijk voorkomen dat doelen tegenstrijdig zijn ten opzichte van elkaar. Dit kan gaan over de maatschappelijke doelen onderling, maar ook ten opzichte van de kwaliteit of doelmatigheid.

De tenderboard wordt voorgezeten door één van de directieleden en wordt aangevuld met de portefeuillehouder inkoop en specifieke deskundigheid uit de organisatie. De tenderboard komt vier maal per jaar bij elkaar.

AANBESTEDING GROOT ONDERHOUD ASFALTWEGEN GEMEENTEN ENSCHEDE EN LOSSER

Een mooi voorbeeld van maatschappelijk verantwoord inkopen is de in 2024 afgeronde aanbesteding voor ‘Groot onderhoud van Asfaltwegen’ voor de gemeente Enschede en gemeente Losser.

Gemeente Enschede en gemeente Losser willen de komende jaren de focus leggen op het behalen van de doelstellingen die zij hebben ten aanzien van klimaat, milieu en natuur. Beide gemeenten hebben eigen organisatiedoelstellingen, die deels zijn afgeleid van de landelijke doelstellingen voor 2030 en 2050 op deze thema’s. Naast de landelijke doelstellingen is er gekeken naar de eigen beleidsdoelstellingen van zowel gemeente Enschede als Losser.

De komende jaren moeten diverse innovaties plaatsvinden om de landelijke, gemeentelijke en de programmadoelstellingen te behalen. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden tussen productinnovaties, procesinnovaties, economische en sociale innovatie. Om de doelstellingen van 2030 en 2050 te kunnen bereiken, moeten opdrachtgever (overheid) en opdrachtnemer (markt) meer en beter gaan samenwerken. De gebruikelijke wijze van aanbesteden zorgt ervoor dat de samenwerkingen, vanwege de projectmatige aanpak, te kort-cyclisch zijn. Dit is de reden dat gekozen wordt voor een meerjarige programmatische aanpak. Gemeente Enschede en gemeente Losser willen de komende jaren samen optrekken voor het onderhoud en het aanjagen van ontwikkelingen. Eén van de eerste opgaves waar dit wordt gehanteerd is dit programma met betrekking tot het asfaltonderhoud.

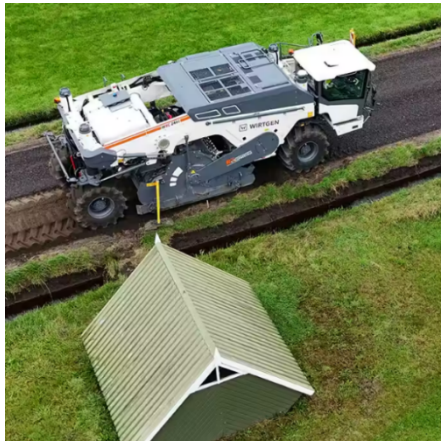

De inschrijvers zijn uitgedaagd om in te schrijven met een beoogde aanpak ten aanzien van ontwikkelen en innoveren binnen dit programma met betrekking tot het behalen van de doelstellingen/ambities. Dit gunningscriterium woog samen met het onderdeel ‘Data gedreven assetmanagement’ het zwaarst mee. Hiermee zijn de inschrijvers uitgedaagd

om met duurzame en innovatieve oplossingen te komen.

Een initiatief dat is ontstaan uit deze aanbesteding, is het project “Wegverlegggers”. Dit is een initiatief tussen gemeente Enschede, gemeente Losser en twee commerciële partijen waarbij zij samen werken aan slimme en duurzame wegen. Samen streven zij naar veilige en klimaat neutrale wegen. Samenwerking staat centraal. Door kennis, innovaties en expertise te delen, maken zij impact en versterken elkaar.

TOEPASSING VAN MVOI-THEMA'S IN AANBESTEDINGEN 2024

Voor alle thema’s zijn de behaalde resultaten hieronder algemeen en daarna per thema verder uitgewerkt.

Om inzicht te verkrijgen in de toepassing van MVOI-thema's bij inkoopactiviteiten van de gemeente Enschede, maken we gebruik van de MVI-zelfevaluatietool. Dit is een hulpmiddel om inzicht te krijgen in hoeverre we binnen de gemeente Enschede de MVOI-thema's toepassen in onze aanbestedingen.

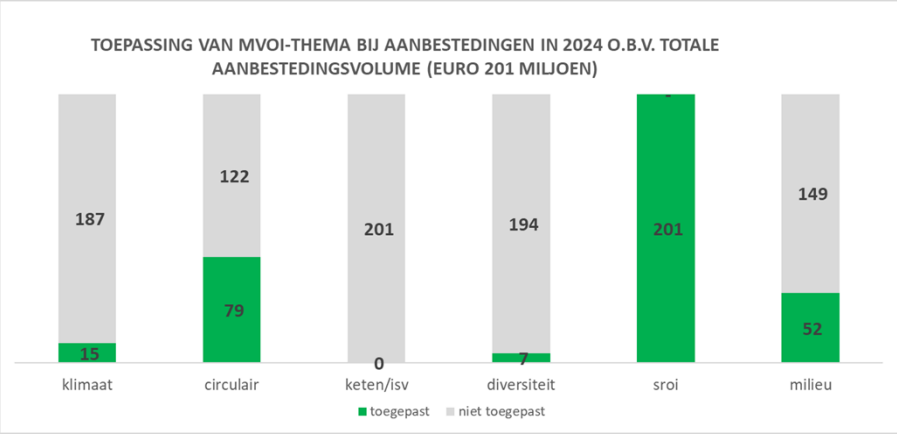

In 2024 zijn bij 98% van de afgeronde aanbestedingen één of meerdere thema’s van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtengeven en Inkopen toegepast in de vorm van minimumeisen of gunningscriteria. Op basis van inkoopvolume is dit in 100% van de aanbestedingen één of meerdere MVOI-thema toegepast.

In totaal gaat het om 46 aanbestedingen. Dit zijn aanbestedingen van de gemeente Enschede die afdeling Inkoop heeft begeleid én waarbij het hele aanbestedingsproces is afgerond.

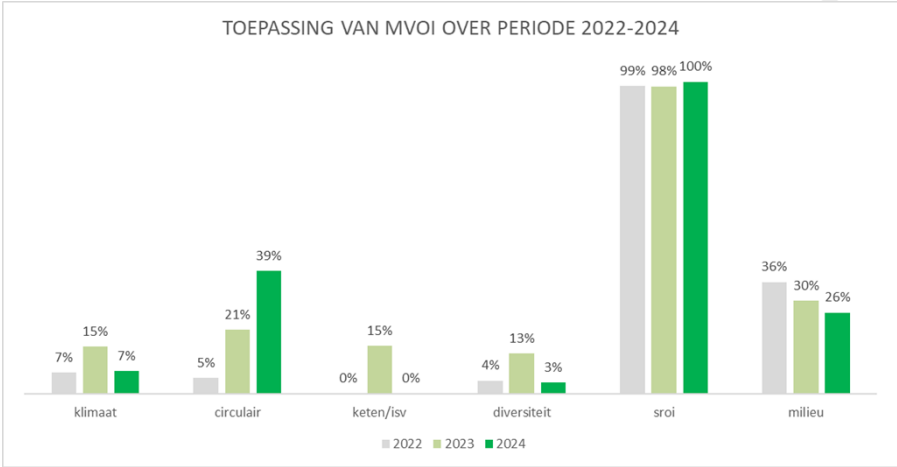

Voor de MVOI-thema’s geldt dat deze thema’s vooral goed kunnen worden ingezet bij leveringen en werken en in mindere mate bij de inkoop van diensten. Wanneer specifiek wordt gekeken in hoeverre de MVOI-thema’s zijn toegepast bij aanbestedingen van leveringen en werken, ontstaat het volgende beeld:

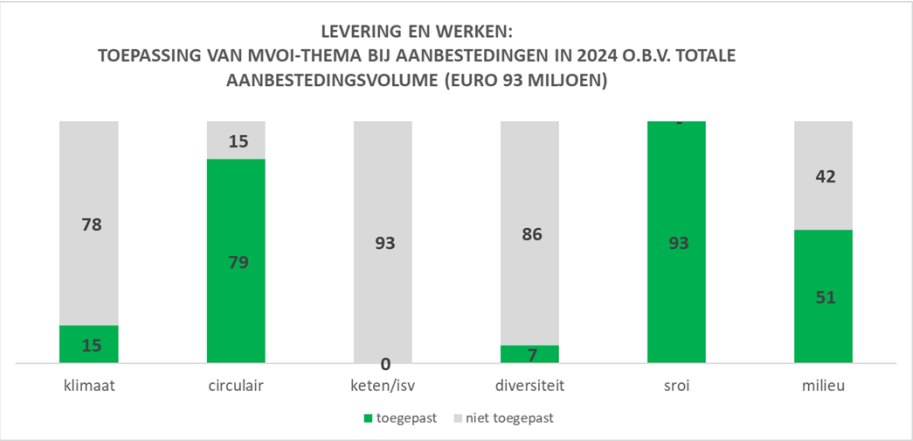

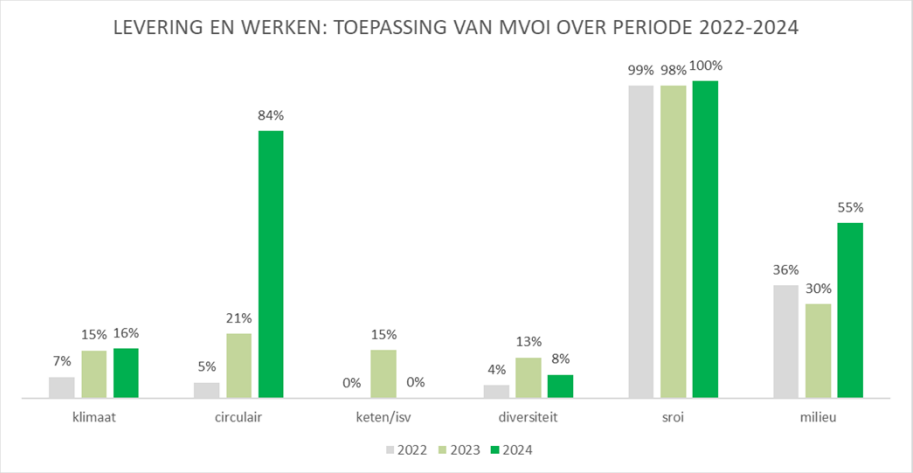

We constateren een duidelijke groei in het toepassen van verschillende MVOI-thema's vergeleken met voorgaand jaar. De extra aandacht en tijd die hierin wordt geïnvesteerd tijdens het inkoopproces, zien we dus terug in de uiteindelijke aanbesteding.

Het is gebruikelijk om MVOI-thema's te integreren in aanbestedingen waarbij afdeling Inkoop betrokken is, inclusief Europese aanbestedingen en complexere meervoudig onderhandse trajecten. Hierbij moet worden opgemerkt dat afdeling inkoop een beperkte regie heeft in hoeverre deze thema's worden opgenomen. Inkoop fungeert als trekker om deze thema's toe te passen in onze aanbestedingen, zodat er meer duurzaam wordt ingekocht. Maar hierbij zijn we als afdeling Inkoop sterk afhankelijk van de opdrachtgever van de aanbesteding.

In gevallen waar de afdeling Inkoop geen leidende rol speelt, ligt de verantwoordelijkheid bij de betrokken afdelingen zelf. Voor inkooptransacties vanaf € 25.000,- wordt een inkoopadvies verstrekt, waarbij rekening wordt gehouden met de MVOI-thema's.

SOCIAL RETURN

Social Return on investment (SROI) is één van de speerpunten van het actieplan Maatschappelijk verantwoord Inkopen en Opdrachtgeven. We werken al vanaf 2016 met een eenduidig SROI-beleid. Voor alle opdrachten boven de € 100.000,- geldt een SROI-verplichting. In Oost Nederland kennen we het convenant Uniformering Social Return. Veel convenantpartners zijn gemeenten en provincies. In Twente hebben inmiddels drie niet zijnde overheidsorganisaties ook het convenant ondertekend, te weten woningcorporaties Domijn en De Woonplaats en de Universiteit Twente. Een eenduidig Social Return beleid werkt goed voor opdrachtnemers.

Door de krapte op de arbeidsmarkt wordt er door opdrachtnemers meer gekeken naar Sociale Inkoop en MVO-activiteiten. Voor Sociale Inkoop is er het kennisplatform Impact Oost. Impact Oost is er voor alle impact ondernemers en inkopers in Oost Nederland. Alle informatie over SROI is te vinden op dit kennisplatform

De bestaande en de nieuw overeengekomen SROI-verplichtingen hebben in 2024 geleid tot de onderstaande resultaten voor Enschede.

Maatstaf	2023	2024
Inkoopwaarde totaal met SROI verplichting	€ 193.351.633	€ 226.774.352
Gemiddeld SROI percentage	3%	3%
Te realiseren SROI waarde	€ 5.016.892	€ 6.177.968
Gerealiseerde SROI waarde	€ 3.507.467	€ 5.280.698
Nog te realiseren SROI waarde *1	€ 1.509.425	€ 897.270
Inkoop bij Sociale Ondernemingen *2	€ 81.885	€ 256.547

**1 De nog te realiseren waarde wordt niet in het eerste contractjaar ingevuld omdat veel contracten een langere doorlooptijd hebben. Het staat de opdrachtnemer vrij om de Social Return waarde in te vullen binnen de gehele contractduur*

**2 Inkoop bij sociale ondernemingen is een nieuwe optie als invullingsmogelijkheid voor SROI door een leverancier. In 2024 is van deze mogelijkheid meer gebruik gemaakt, dit mede gezien de krapte op de arbeidsmarkt.*

Kandidaten met afstand tot de arbeidsmarkt	2023	2024
Totaal aantal geplaatste kandidaten op Enschedese opdrachten	52	70
Waarvan kandidaten uit Enschede	16	15

3.ECONOMISCHE UITGANGSPUNTEN

Afdeling Inkoop van gemeente Enschede heeft oog voor de markt, haar ondernemers en samenwerking bij inkopen. Dit geldt zowel voor samenwerkingen binnen de eigen organisatie als voor samenwerkingen met andere gemeenten of aanbestedende diensten.

REGIONAAL ONDERNEMERSCHAP

"74% VAN DE INKOPEN VINDT PLAATS BIJ LOKALE EN REGIONALE ONDERNEMERS"

Het stimuleren van de regionale economie is één van de speerpunten die zijn vastgelegd in het gezamenlijke regionale inkoopbeleid. Wanneer een enkelvoudige inkoop en/of een meervoudig onderhandse aanbestedingsprocedure volgens de aanbestedingsregels is toegestaan, wordt rekening gehouden met de lokale/regionale economie en lokale/ regionale ondernemers. Uitgangspunt is dat alle ondernemers gelijke kansen moeten krijgen. In het inkoopbeleid wordt wel het belang onderkent van het midden- en kleinbedrijf (MKB) en startende ondernemers binnen ons grondgebied. Daarom wordt in het inkoopbeleid actief gestuurd op het creëren van toegankelijkheid en eerlijke kansen voor deze groepen.

We proberen deelname van MKB-ondernemingen te bevorderen door:

- Het opdelen van opdrachten in percelen binnen aanbestedingen.
- Het toestaan van combinaties en onderaanneming.
- Het verminderen van administratieve lasten en drempels.
- Het voorkomen van onnodig zware selectie- en gunningscriteria.

Door deze maatregelen draagt het inkoopbeleid bij aan een eerlijke, toegankelijke markt waarin ook kleinere ondernemers volwaardig kunnen meedingen naar opdrachten.

Bij een meervoudig onderhandse aanbestedingsprocedure worden minimaal 3 en maximaal 5 bedrijven uitgenodigd. Als er lokale of regionale ondernemingen in aanmerking komen, dan nodigen we minimaal twee van hen uit om deel te nemen aan de aanbestedingsprocedure. Hierbij wordt, daar waar mogelijk, rekening gehouden met ondernemingen die in het bezit zijn van het Werkpakt keurmerk.

Procentueel zien we een lichte daling (van 76% naar 74%) voor inkopen bij lokale en regionale ondernemers. Echter, het totaal inkoopvolume bij deze leveranciers is toegenomen met 33 miljoen en bedraagt in totaal Euro 268 miljoen in 2024. Doordat inkopen uit het Sociaal Domein via een andere softwaretool lopen, zijn er voor een deel van deze leveranciers geen gegevens beschikbaar over de locatie van deze leveranciers. Deze hebben de omschrijving onbekend in onderstaande grafiek.

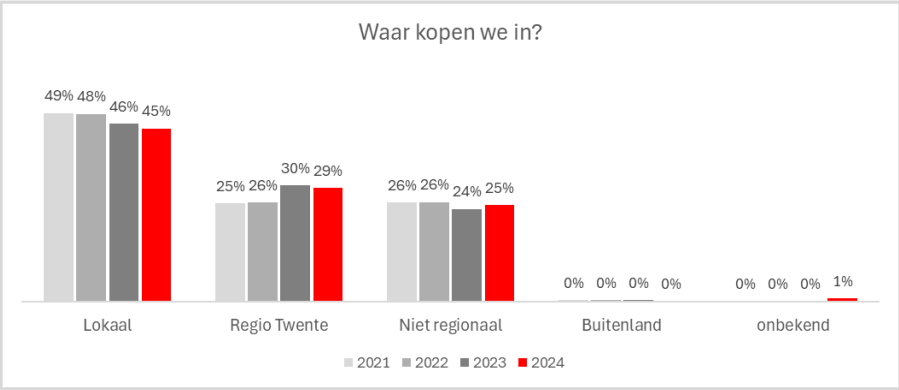

In bovenstaande grafiek wordt de inkoop van producten en diensten bij een aantal makelaars als niet-regionaal geregistreerd, omdat de makelaar zelf niet regionaal is gevestigd. Bijvoorbeeld inhuur specialistisch personeel of aanschaf van softwareapplicaties bij de softwaremakelaar. Eerder onderzoek bij de inzet van personeel laat echter wel zien, dat binnen de top 15 van leveranciers, 8 leveranciers zowel landelijk als regionaal gevestigd zijn. De inzet van een makelaar betekent dus niet per definitie dat regionale leveranciers niet meer aan bod komen.

De toegang van het MKB is naast de al bestaande werkwijze verbeterd door onder andere een aanpassing in het inkoopbeleid. Voor de inkoop van civiel– en cultuurtechnische werken (alle werken kleiner dan 3 miljoen euro) worden bij meervoudig onderhandse aanbestedingen altijd twee regionale ondernemingen uitgenodigd voor deelname. Hierdoor hebben regionale ondernemingen een grotere kans op deelname aan de aanbesteding. Aandachtspunten die we waar mogelijk toepassen zijn:

Opdrachten zoveel mogelijk in (bij voorkeur kleinere) percelen te verdelen.

Het aangaan van combinaties en onderaanneming toe te staan.

Onnodig zware selectie- en gunningscriteria te voorkomen.

REGIO	INKOOPVOLUME	ALS %	AANTAL LEVERANCIERS	ALS %
Lokaal	161.526.947	45%	1.480	34%
Regio Twente	106.209.186	29%	978	22%
Niet regionaal	89.981.017	25%	1.796	41%
Buitenland	521.455	0%	51	1%
onbekend	2.866.211	1%	48	1%
Eindtotaal	**361.104.816**	**100%**	**4.353**	**100%**

WERKPAKT KEURMERK

De gemeente Enschede heeft het Werkpakt keurmerk voor werkgevers die, samen met de gemeente en andere partners, aantoonbaar bijdragen aan duurzame oplossingen voor werkzoekenden en daarbij optreden als ambassadeur en betrokken partner. In 2024 is er een Werkpakt bijeenkomst gehouden, de keurmerken zijn uitgereikt. Deze vond plaats bij Polaroid. Tijdens de bijeenkomst wordt altijd aandacht gegeven aan arbeidsparticipatie en is er een rondleiding in het bedrijf van de organiserende keurmerkhouder. Eind 2024 beschikten 36 ondernemers over een Werkpakt keurmerk.

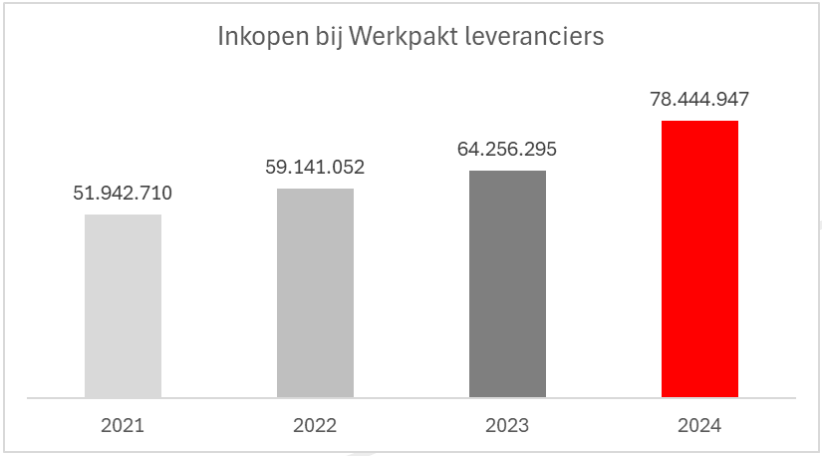

IKBINDR

In navolging van de gehouden estafette in 2023 zijn nagenoeg alle keurmerkhouders in 2024 IKBINDR ambassadeur geworden. Het lidmaatschap van IKBINDR Zakelijk stelt werkgevers in staat bij te dragen aan een positieve leercultuur en de scholing van mensen, maximaal tot en met MBO-niveau 4. Met IKBINDR verbinden, motiveren en enthousiasmeren we inwoners, werkgevers, onderwijs en overheid in Twente onderling, om samen te werken en te investeren in Leven Lang Ontwikkelen.

4. RECHTMATIGHEID, JURIDISCHE UITGANGSPUNTEN

Vanaf verslagjaar 2021 moet gemeente Enschede een rechtmatigheids-verantwoording opnemen in de jaarrekening. Hiermee leggen wij verantwoording af over de naleving van de regels voor het financiële reilen en zeilen in de organisatie. Dit houdt in dat alle financiële beheershandelingen zijn verricht in overeenstemming met (externe en interne) wet- en regelgeving.

INTERNE CONTROLE

Sinds 2018 adviseert de accountant in het proces van inkoop en aanbestedingen adequate preventieve interne beheersmaatregelen op te nemen in plaats van uitsluitend achteraf een interne controle uit te voeren op juiste naleving van de interne en externe aanbestedingsrichtlijnen middels een spendanalyse om het risico op een onrechtmatige aanbesteding te mitigeren.

De meeste inkopen vinden decentraal op de vakafdelingen plaats. Afdeling inkoop controleert deze inkopen en de inkopen die zij begeleidt, achteraf door middel van een steekproef om te bepalen of de inkopen en aanbestedingen rechtmatig hebben plaatsgevonden. Afdeling inkoop rapporteert hierover aan de afdeling verbijzonderde interne controle (VIC). Voor 2024 zijn de werkzaamheden nog niet afgerond op moment van schrijven van dit jaarverslag. Het VIC brengt een rapportage van bevindingen uit over alle bevindingen m.b.t. rechtmatigheid in gemeente Enschede.

In 2023 zijn geen nieuwe overtredingen van de EU-aanbestedingsrichtlijnen waargenomen door de accountant. Echter, er was wel sprake van een doorloop van onrechtmatigheden uit het boekjaar 2022. De doorloopfout in 2023 als gevolg van deze onrechtmatigheden bedraagt € 1,1 miljoen (in 2022 was het € 2,9 miljoen).

In de volgende twee paragrafen wordt toegelicht welke aanvullende acties in 2024 ondernomen zijn in de ambtelijke organisatie om deze risico's te reduceren. Dat neemt niet weg dat rechtmatigheid van inkopen binnen onze gemeente momenteel onvoldoende is geborgd en vraagt om actie. Dit komt vooral door onvoldoende kennis van regelgeving en versnipperde uitvoering. Structurele verbetering is noodzakelijk om grip te krijgen op het inkoopproces en te voldoen aan wettelijke verplichtingen. De noodzakelijke verbetermaatregelen zijn momenteel in voorbereiding.

VERGROTEN INTERNE BEHEERSING

Voorgaande jaren

Vanaf september 2023 heeft de afdeling Inkoop in samenwerking met de Enschedese academie de workshop 'Grip op Inkoop/rechtmatigheid georganiseerd. Deze workshop is speciaal ontwikkeld voor alle budgethouders binnen gemeente Enschede. Budgethouders krijgen te maken met onze aanbestedingsregels. Omdat wij als gemeente rechtmatig en doelmatig in willen en moeten kopen, betekent dit dat zij

moeten weten wat deze regels zijn en hoe het proces binnen onze organisatie daarop is ingericht. Tijdens de workshop is er o.a. ingegaan op de gewijzigde aanbestedingswet, ons inkoopbeleid en het inkoopproces dat daarbij hoort. Ook is de afdeling Inkoop sindsdien gestart met het delen van een signaleringslijst om risico's omtrent juridische rechtmatigheid vroegtijdig te signaleren, te beperken en de beheersing ervan te optimaliseren. De afdeling Inkoop zag na de workshop een toename in het aantal vragen en in de bewustwording.

BEHEERSING VANUIT GEAUTOMATISEERDE SYSTEMEN

Voorgaande jaren

De implementatie van een Purchase-to-Pay (P2P) oplossing is in 2021 stopgezet. De noodzaak tot een dergelijke oplossing blijft wel bestaan. In 2023 is gewerkt aan de intakemodule, waarbij het eerste deel van het inkoopproces (inkoopmelding en inkoopadvies) is geautomatiseerd.

Vervolg in 2024

De implementatie van de geautomatiseerde inkoopmeldingen- en adviezen heeft in 2024 plaatsgevonden. Het project voor de implementatie van concern breed contractmanagement en -beheer is in 2024 voortgezet en de eerste fase is afgerond. Vanuit financiën is het project ter vervanging van het financiële applicatielandschap opgestart. De inkoop- en contractmanagementprocessen (zoals P2P) hierin meegenomen. Inkoop is actief betrokken bij het opzetten van deze aanbesteding. Al deze systemen dragen bij aan een betere beheersing van de rechtmatigheid bij inkopen.

CONCERNBREED CONTRACTMANAGEMENT

Vorig jaar hebben wij u geïnformeerd over de voortgang met betrekking tot de implementatie van het contractmanagementsysteem. In 2024 is dit systeem gemeentebreed geïmplementeerd. Daarmee is er een einde gekomen aan de versnippering rondom de registratie van contracten. Dit maakt dat de gemeente beter in staat is de inkoopvraag beter te voorspellen. Daar draagt dit bij een de grip op rechtmatigheid. In 2025 wordt verder gewerkt aan de uitrol van de gemeentebrede werkwijze rondom contractmanagement, met name voor dat deel van de taken waarbij voor een gedeconcentreerde werkwijze is gekozen.

INTEGRITEIT

Klachten

Bij het Twents klachtenmeldpunt en daarmee de klachtencommissie, zijn in 2024 geen klachten binnengekomen met betrekking tot integriteitskwesties in aanbestedingstrajecten in Enschede.

Bibob toets

Integriteit geldt bij elke vorm van inkoop. Het gaat daarom niet alleen om het handelen van de gemeente zelf, ook het integer handelen van onze leveranciers is belangrijk. Om ook aan de voorkant leveranciers beter te screenen is sinds 2023 samenwerking gezocht met de afdeling Bibob. Bij diverse aanbestedingen maakt Bibob inmiddels onderdeel uit van de procedure. In de Beleidsregel Wet Bibob gemeente Enschede 2019 hebben we vastgelegd wanneer we een Bibob-onderzoek uitvoeren. Dit doen we

in beginsel bij de branches: bouw, milieu, ICT, vervoer, beveiliging/veiligheid en openbare orde. Verder verwijzen wij in ons Bibob-beleid ook naar risico-categorieën die wij als risicovol hebben aangewezen. Een greep uit deze lijst zijn o.a.: zorgbureaus, kinderdagverblijven, horeca-inrichtingen, vakantie- en recreatieparken en campings, recyclingbedrijven en bedrijven in autobanden.

De volgende overwegingen hebben ten grondslag gelegen aan het aanwijzen van de categorieën:

- Kwetsbaarheid voor criminele infiltratie (criminogeniteit) van bepaalde sectoren;
- landelijke en lokale ervaringen met het toepassen van het Bibob-instrumentarium bij die categorieën;
- grootschalig gebruik van z.g. cash-geld, waardoor zij extra bevattelijk zijn voor invloeden vanuit criminele organisaties voor z.g. "witwaspraktijken";
- laagdrempelige toetreding tot een sector, met name geringe functie-eisen en/of lage benodigde investeringen;

In totaal heeft de afdeling Bibob 33 Bibob-onderzoeken uitgevoerd. De meeste aanbestedingen vielen onder de branches bouw en milieu. Er zijn echter ook Bibob-onderzoeken uitgevoerd op de terreinen (jeugd)zorg, beveiliging, externe inhuur en bewerken van het archief. De keuze om deze aanbestedingen te onderwerpen aan een Bibob-toets is gelegen in de gevoeligheid van de opdracht (toegang tot veel interne informatie). In 2 dossiers hebben wij advies opgevraagd bij het Landelijk Bureau Bibob

5. ONTWIKKELINGEN

Onderstaand zijn de ontwikkelingen beschreven voor inkoop 2024 beschreven.

LUNCH & LEARNS

Sinds een aantal jaren organiseert de Inkoopafdeling regelmatig Lunch & Learn bijeenkomsten. Deze sessies duren slechts 30 minuten en zijn zoveel mogelijk interactief van aard. Tijdens deze bijeenkomsten delen we onze kennis en inzichten over inkoop en aanbestedingen met onze collega's binnen de organisatie. Het hoofddoel van deze sessies is om op een informele manier begrip en kennis over het inkoopproces te vergroten. In 2024 hebben we de volgende onderwerpen behandeld:

- Intakemodule: Tijdens deze Lunch & Learn bespraken we de nieuwe werkwijze voor het doen van een inkoopmeldingen en het ontvangen van inkoopadviezen. Dit proces is geautomatiseerd en tijdens deze Lunch en Learn hebben we laten zien hoe deze module werkt.
- Opdrachtverlening: Deze Lunch en Learn is samen met Finance & Control georganiseerd, tijdens deze sessie bespraken we de processen van inkoop, opdrachtverlening en verplichtingenadministratie.

TRAINEESHIP

In het 2-jarig traineeship Inkoop van de gemeente Enschede, Hengelo, Universiteit Twente, Hogeschool Saxion en waterschap Vechtstromen ontwikkelen jonge professionals zich tot inkoper. De wervingscampagne heeft in 2023 zijn vruchten afgeworpen, in september van datzelfde jaar zijn er 5 inkooptrainees begonnen. In september 2023 is het inkooptraineeship van start gegaan, een programma dat loopt tot en met augustus 2025. Vijf enthousiaste trainees ontwikkelen zich in deze periode tot volwaardige inkoopprofessionals. De trainees doorlopen elk drie fases van acht maanden bij de vijf aangesloten publieke organisaties in Twente, waaronder momenteel de gemeente Enschede.

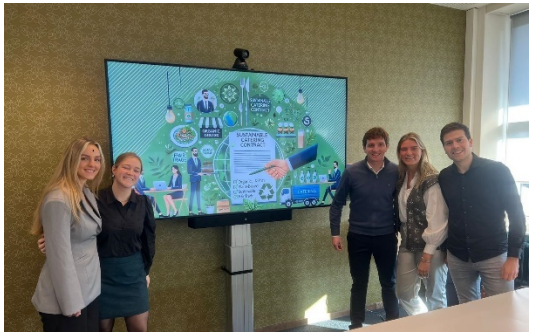

"Met z'n vijven maken we in deze twee jaar een bijzondere reis mee, wat ons echt verbindt," zegt Maite Sprakel, trainee bij gemeente Enschede. Die band groeit niet alleen tijdens de lessen en cursussen, maar ook daarbuiten. Samen uit eten, een avondje stappen of zelfs meedoen aan een volleybaltoernooi – het maakt deze ervaring extra waardevol."

INZET VAN INKOOPCAPACITEIT BIJ VERBONDEN PARTIJEN

Verschillende verbonden partijen, doen herhaaldelijk een beroep op de kennis, expertise en capaciteit van de afdeling Inkoop van de gemeente Enschede. We hebben de strategisch keuze gemaakt om met ingang van 2024 enkel nog structurele inzet te leveren. Wij zijn gestopt met het leveren van incidentele inzet aan verbonden partijen. Hierdoor streven we naar een verbeterde kwaliteit bij (gedelegeerde) inkoopprocessen en kan worden gestuurd op de maatschappelijke ambities van gemeente Enschede. Dit zorgt er daarnaast voor dat er ook structurele formatie kan worden aangetrokken voor deze taken wat ruimte biedt voor jong talent. In 2024 hebben wij structurele inkoopondersteuning geleverd aan Sportaal

GEMEENTE ENSCHEDE

Teksten afdeling Inkoop

Datum maart 2025

Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend

ENSCHEDE